

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР.

№ 36 (631)

Субота, 6 верасня 1947 года.

Цана 50 кап.

СЛАВА СТАЛІНСКАЙ МАСКВЕ!

Сваінецца 800 год сталіцы Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, 800-годдзе Масквы — дата вялікага гістарычнага і палітычнага значэння. Яна адзначаецца як вялікае ўсенароднае свята.

Масква — гэта не толькі горад, Масква і Радзіма неаддзялімы ад аднаго. Імяна вакол Масквы шмат выкоў таму назад пачала стварэнне вялікага Рускага дзяржавы, якая сваёй гераічнай барацьбой супроць ішаземных захопнікаў адстаяла не толькі сваю незалежнасць, але і незалежнасць другіх народаў.

Адгэтуль былі нанесены сакрушальныя ўдары па мангола-татарскаму нашэццю, па польска-літоўскіх панах і баронах, па французскіх і шведскіх інтэрвентах, па нямецкіх псах-рыцарах і фашыстах.

Тут нарадзіўся вялікі рэвалюцыйна-дэмакратычны і сацыялістычны рух, прывёўшы да завяржэння на адной стойкай частцы зямлі эксплуатацыйнага і стварэння першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы.

Вось чаму сэрцы ўсіх народаў Саюза Саюза напоўнены глыбокай любоўю і ўдзячнасцю вялікаму рускаму народу, вась чаму Масква з'яўляецца нацыянальнай горадасцю ўсіх народаў Саюза Саюза, любімай сталіцай нашай шматнацыянальнай савецкай дзяржавы.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла новую эру ў гісторыі чалавечства. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі карэнным чынам змянілася аблічча нашай краіны, якая ператварылася ў перадавую, магутную сацыялістычную дзяржаву. Сваю магутнасць Саветы Саюза, савецкія людзі ярка праявілі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны, разграмілі злейшага ворага ўсяго прагрэсіўнага чалавечства — нямецкі фашызм, выратавалі ад знішчэння сусветную цывілізацыю.

Карэнным чынам змянілася за гады савецкай улады і сама Масква. Яе росквіт ярка адлюстроўвае велізарны рост савецкай краіны за гады сталінскіх пяцігодкаў.

Ва ўсёй барацьбе савецкага народа за сваю незалежнасць, за будаўніцтва камуністычнага грамадства Маскве належыць выдатнае месца як бязьмовы штаб нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы.

Масква — адміністрацыйны і палітычны цэнтр нашай краіны. Тут працуюць Цэнтральны Камітэт Усеасягознай Камуністычнай партыі (большэвікоў), Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Совет Міністраў Саюза ССР. Тут жыве і працуе гений чалавечства — вялікі Сталін. Тут жаў і працаваў апошняга свая годна заснавальнік нашай партыі і нашай савецкай дзяржавы — Вялікі Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

З Масквы ў глыбокі тым накіроўваліся тысячы гераічных савецкіх газет і часопісаў, мільёны тыражы кніг на мовах усіх народаў Саюза Саюза.

Магутны голас Масквы чуцен на ўсёй савецкай зямлі і далёка за яе шырокімі абшарамі. Наша літаратура, наш друк, наша радыё ўсебакова і праўдзіва асветляюць гераічныя справы савецкіх людзей, іх творчую працу.

Аб Маскве сьпяваюць на ўсіх мовах. Шмат песень пра вялікі горад з'явіўся ў беларускай Народнай паэты Беларусі Янка Купала прысвяціў Маскве лепшыя свае вершы, у якіх шле прывітанне і падзяку сталіцы.

Дзень добры, Масква, наша доля і воля! З табою жыць радасна людзям. Цябе не забудуць народы ніколі, Як песні ніхто не забудзе.

Натхнёную паэму «Думы пра Маскву» напісаў Пятрусь Броўка.

Мы табе свае сэрцы аддалі І прыносім падзякі вянікі — Крэмуль на беразе слаўнай ракі, Дзе за даўнімі вежамі Сталін З думай яснай, чысцей ад крышталю, Адкрывае наглядом вякі.

Ні адзін горад у свеце не быў так вядомы і любімы як сённяшняя сталіца нашай Радзімы. Новыя і новыя мільёны людзей усяго свету ўсё больш і больш пераконаваюцца ў праўце тых ідэй і спраў, якія нясе і творыць Масква. Яна з'яўляецца ўвасабленнем савецкага ладу, цэнтрам новага свету, яркім маяком, які паказвае працоўным усяго свету шлях да вызвалення ад эксплуатацыі і нацыянальнага ўціску, да свабоднага і радаснага жыцця, да камунізма.

Сталінскую Маскву любяць усе народы Саюза Саюза. Яна блізка сэрцу кожнага савецкага чалавекі.

Вось чаму яе 800-годдзе народы Саюза Саюза шырока адзначаюць як сваё свята.

Працоўныя Беларусі сустракаюць 800-годдзе Масквы новымі перамогамі ў выкананні дзяржаўнага плана, у аднаўленні і будаўніцтве народнай гаспадаркі.

У гарадах і сёлах разгарнулася шырокая агітацыйна-прапагандысцкая работа, праводзяцца лекцыі, даклады, гутаркі аб сталіцы. Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выпускае зборнікі твораў беларускіх пісьменнікаў аб Маскве. Кіностудыя рыхтуе спецыяльныя кіно-часопісы, у якіх паказваецца роля Масквы ў эканамічным і культурным жыцці Саюза Саюза, а таксама цесныя сувязі беларускага народа з Масквой.

У кіно-тэатрах ідуць лепшыя савецкія кінофільмы, у якіх паказваецца гераічнае мінулае і сучаснае жыццё савецкай сталіцы.

У тэатрах рэспублікі будуць паказаны лепшыя п'есы савецкіх драматургаў аб значэнні Масквы, творчыя калектывы тэатраў і філармоніі дадуць спецыяльныя канцэрты, прысвечаныя 800-годдзю сталіцы. Мастакі, пісьменнікі, кампазітары і скульптары прысвечваюць яе 800-годдзю свае новыя творы.

З прывітаннем да масквічоў выехала спецыяльная ўрадавая дэлегацыя, якая павяла ў падарунак працоўным сталіцы радзіму новай канструкцыі «Мінск».

Ад усіх народаў Саюза Саюза людцы прывітанні Маскве, вялікаму рускаму народу, любімому Сталіну са словамі сардэчнай удзячнасці за дапамогу ў стварэнні новага радаснага жыцця.

Масква — сімвал адзінства народаў, неперарожнасці і веры ў шчаслівае будучае, крыніца магутнага савецкага патрыятызма, натхнёльнага і вольнага падзвігі ў імя камунізма.

Слава Сталінскай Маскве!

Сусветнае значэнне рускай культуры, мастацтва, літаратуры прызнана ўсімі перадавымі народамі. Творчая думка рускіх вучоных, пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, архітэктараў узнімалася да велізарнейшых вышыняў.

Імяны Ламаносава, Лабачэўскага, Сечанава, Мендзелева, Цімафеева, Паўлава, Пушкіна, Бялінскага, Чарнышэўскага, Някрасава, Талстога, Чэхава, Горкага, Сурькава, Рэзіна, Глінкі, Чайкоўскага, Казакова, Бажэнава і многіх іншых вядомы ўсяму прагрэсіўнаму чалавечству. Іх творчасць і дзейнасць былі непарушна звязаны з Масквой, з барацьбой народа за сваё шчасце.

Падводзячы вынікі грандыёзных творчых дасягненняў у галіне літаратуры і мастацтва, вялікі Горкі пісаў: «Рускі народ паказаў дзіўную сілу, стварыўшы пры навунасці жудасных умоў цудоўную літаратуру, здзіўляючы жываліс і арыганальную музыку, якой захапляецца ўвесь свет».

Дзякуючы перамоце сацыялізма Масква стала цэнтрам новай сацыялістычнай культуры. Тут працуюць Акадэмія навук ССР, сельскагаспадарчая, медыцынская, мастацкая, педагагічная, архітэктурная акадэмія, шматлікія навукова-даследчыя інстытуты, універсітэт імя Ламаносава, дзесяткі вышэйшых навуковых устаноў, дзесяці вялікія навукова-даследчыя работ і рыхтуюцца новыя высокакваліфікаваныя кадры. З усіх куткоў неабсяжнага Саюза Саюза сюды прыязджаюць сыны і дачкі шматлікіх народаў Саюза Саюза, каб, набыўшы неабходныя веды, узбагачыць затым нацыянальную культуру.

Масква заўсёды славілася мастацтвам, сваімі тэатрамі, музеямі. За гады савецкай улады яшчэ вышэй узнялася наша мастацтва і на-права заняло самае перадавое і вядучае месца ў свеце. Масква робіць вялікі ўклад у развіццё мастацтва ўсіх народаў Саюза Саюза.

У Маскве штогод праводзяцца гляды творчых дасягненняў нацыянальнага па форме і сацыялістычнага па зместу савецкага мастацтва. З паказам сваіх творчых сіл ездзілі ў сталіцу і беларускія тэатры.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

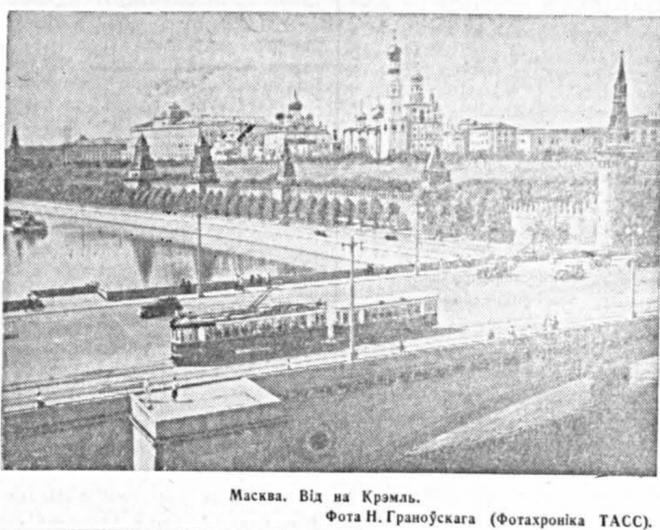
Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква — літаратурны цэнтр нашай Радзімы. Там працуюць сотні пісьменнікаў, творы якіх шырока вядомы ва ўсім

Савецкім сацыялістычным рухам. Тут жаў і працаваў Ільіч Ленін. У Маскве праводзіцца з'езд нашай партыі, з'езды саветаў дэпутатаў працоўных. Тут быў прыняты найвялікшы гістарычны дакумент нашай эпохі — Сталінская Канстытуцыя. Тут і студзеня 1919 года быў прыняты дэкрэт аб стварэнні Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Беларусь упяршыню за ўсю многавяковую гісторыю атрымала сваю дзяржаўнасць, сваю незалежнасць і самастойнасць. З адстаіла царскай калоніі пры дапамозе вялікага рускага народа пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна, яго асабістых паўсядзённых клопатаў Беларусь стала роўнапраўнай дзяржавай у вялікім сусветным сацыялістычным руху. Тут працаваў Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета, Совет Міністраў рэспублікі, Беларускі штаб партызанскага руху.

Масква. Від на Крэмуль. Фота Н. Граноўскага (Фотэхроніка ТАСС).

У Цэнтральным Намітэце КП(б) Беларусі ДА 800-ГОДДЗЯ МАСКВЫ

Гэтымі днямі ЦК КП(б)Б прыняў рашэнне аб правядзенні ў Беларусі святкавання 800-годдзя Масквы.

ЦК КП(б)Б прапанаваў абкомам, гаркомам і райкомам КП(б)Б правесці 6-7 верасня г. г. ўрачыстыя паседжанні гарадскіх і раённых Саветаў дэпутатаў працоўных сумесна з прадстаўніцамі партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый і вайсковых часцей, прысвечаныя 800-годдзю Масквы.

На прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах, МТС, у вёсках, ва ўсіх дзяржаўных і навуковых установах будуць праведзены сходы працоўных з дакладамі і гутаркамі аб 800-годдзі Масквы.

У Акадэміі навук БССР будзе праведзены агульны сход аддзялення грамадскіх навук Акадэміі, на якім будуць заслушаны навуковыя даклады: «Старая Масква і яе гісторыя», «Масква ў трох рэвалюцыях», «Масква—палітычны, гаспадарчы і культурны цэнтр Саюза Саюза». Гэтыя даклады будуць апублікаваны асобнымі брашурамі на беларускай і рускай мовах.

Дзяржаўнаму выдавецтву БССР даручана выдаць зборнік твораў беларускіх

пісьменнікаў аб Маскве і выпускаць спецыяльны плакат «800-годдзе Масквы».

У гарадскіх, абласных і рэспубліканскіх бібліятэках будуць арганізаваны вітрыны і выстаўкі літаратуры, а ў дамах культуры, клубах, хатах-чытальніках — лекцыі і гутаркі аб 800-годдзі Масквы.

Намечана арганізаваць выстаўкі карцін беларускіх мастакоў аб Маскве.

Міністэрству кінематографіі БССР даручана да 7 верасня выпусціць спецыяльны нумар кіночасопіса аб Маскве, арганізаваць дэманстрацыю кінофільмаў «Ленін у 1918 годзе», «Апошняя ноч», «Клятва», «Парад Перамогі», «Кутузаў», «Іван Грозны», «Мінін і Пажарскі» і другія.

7 верасня тэатральнымі калектывамі будуць пастаўлены спектаклі: «Крэмульскія куранты», «Пераможаць», «Камістанцін Заслонаў», «Казка аб праўдзе». Рыхтуюцца спецыяльныя канцэрты.

Саюзам савецкіх пісьменнікаў БССР будуць арганізаваны літаратурныя вечары з чытаннем мастацкіх твораў аб Маскве.

Урадавая дэлегацыя Беларускай ССР на святкаванні 800-годдзя Масквы

3 верасня на святкаванні 800-годдзя сталіцы Саюза Саюза горада Масквы выехала ўрадавая дэлегацыя Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Дэлегацыю ўзначальвае Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Наталевіч Н. Я.

У складзе дэлегацыі — сапраўдны член Акадэміі навук Беларускай ССР Пракажук А. Я., вакратар ЦК ЛКСМБ Ма-

шраў П. М., паэт Максім Танк, рабочы-стаханавец Мінскага трактарнага завода Антоніч М. Т., заслужаная настаўніца БССР, якая працуе ў школе № 4 горада Мінска, Чарнагорцава З. А., селянін вёскі Сабакенцы, Васілішкаўскага раёна, Гродзенскай вобласці, Аншута К. Д., сяржант — ваеннаслужачы Беларускіх Вавіжэй Акругі Іваню С. І. і другія. (БЕЛТА).

Падарунак працоўных Мінска—Маскве

У адзнаку 800-годдзя Масквы працоўныя Мінска падрыхтавалі падарункі для працоўных Масквы. Радзімавод імя Молатава вырабіў 8-лампавую радыёлу «Мінск» новай удасканаленай канструкцыі. Радзіла мае самаскладваючы механізм на 10 паліспінак. Яна выраблена з дорагакаштучага арха і палісандры. Дынамік радыёлы задрэпаваны тканінай з па-мастакі выкананым беларускім арнамантам.

Арцелі мастацкай вышыўкі прамысловай іаператры пасылаюць у падарунак працоўным Масквы некалькі мастацкіх работ. На палатне рознакаляровым шэфкавым ніткамі вышыты вялікі партрэт біястрашнага сына беларускага народа героя-лётчыка Нікалая Гастэла. Пад партрэтам адлюстраваны момант тарана

самалётам Гастэла варожага тэхнікі. Тэме, «Беларускія партызаны» прысвечана другое палатно — шано ў фарбах, акіямаванае нацыянальнай мастацкай вышыўкай. Прыгожую кампазіцыю прадстаўляе партрэта «Салют Перамогі». На фоне крэмульскай сцяны маскоўскага неба азараюць рознакаляровыя праменні святоннай ілюмінацыі. Кампазіцыю ўвучвае ордэн Перамогі і надпіс славянскім вязаннем «Маскве—у 800-годдзе». Такія надпісы ў абрамленні беларускага арнаманта і герба БССР упрыгожваюць па-мастакі вышытыя ручнікі і іншыя вы-рабы вядомых ткачых рэспублікі.

Падарункі будуць уручаны ў юбілейны дні Маскоўскаму Савету дэпутатаў працоўных. (БЕЛТА).

Самадзейнасць—да юбілею

Калектывы мастацкай самадзейнасці чыгуначнай станцыі Магілёў адзначае 800-годдзе Масквы п'есай А. Карнейчука «Платон Крэцат». Рад канцэртаў са спецыяльнай юбілейнай праграмай арганізуюць Быхаўскі, Горацкі, Касцюковіцкі, Крычаўскі, Шклоўскі і іншыя Дамы культуры.

Перад канцэртамі будуць прачытаны лекцыі і даклады аб сталіцы нашай Радзімы — Маскве. Гор. Магілёў (Наш. кар).

Новы фільм

Украінская студыя кінохронікі да 800-годдзя Масквы выпускае новы кінофільм, прысвечаны сталіцы. Многія здымкі зроблены ў Кіеве. Паказана царква-музей «Спае на Баростове», дзе пахаваны зааенальнік Мазыма Юры Дайгарукі, адлюстраваны першы дзень стаханавскай вахты ў гонар 800-годдзя Масквы на станкабудавнічым заводзе імя Горкага.

Камбінаваныя здымкі паказваюць Маскву ў мінулым, сучасным і будучым.

Кастусь КІРЭНКА

КРЭМЛЬ

Жыццё дало мне шчасце:
Сёння
Свае гасцінныя вароты
Крэмуль адчыніў перада мной.
— Заходзь...
І можа ўпершыню
Я зразумеў, чаму мне маці,
Яго не бачыўшы ні раз,
У прастай казцы пра асілка
Змагла сказаць, што ён такі...
Такі—
Што я магу вось зараз
Зайсці ў палат звычайным крокам,
І ў сэрцы новых сіл дыханне
І нараджэнне песні учуць;
У рукі ўзяць галінку з хвой,
Пазнаць палескай пушчы пах,
І ахняць і ўчуць у далях
Зямлі бацькоўскае напеў;
Пакратаць сцены векавыя,
Іх моц адчуць у гэту хвілю,
Зноў захацець у родны Мінск,
Каб стаць за працу і яго
Такім-жа моцным збудавальцам.
Але не толькі я адзін
Прышоў сюды. З усёй краіны
Са мною тут мае сябры.
І кожны з іх на гэтых сцэжках
Знаходзіць рысы тых дарог,
Дзе ўвяду ён Айчыны славу.
Куточка рускае зямлі,
У сабе ўвабраў Радзімы рысы,
Сабраў усіх народаў думы
І, як у лютры, іх адбю.
І ў шчасці — людзям розным меў
Нам захацелася ля гэтых
Высокіх вежаў размаўляць
На мове той, якая ўсіх
Нас у адну сям'ю з'яднала,
Нямала шырых слоў знайшлі мы
У гэту радасную хвілю,
Было так цёпла,
Шчыра,
Проста...
А недзе побач — зналі мы—
Праходзіць з думай аб Радзіме
І марчы родны чалавек.
У павеце ветру чулі мы
Яго дыханне; у праменнях,
Што з неба падалі, было
Цяпло яго душы;
Спакойна
Глядзеў ён мудрымі вачыма
На нас і радасцю свяціўся.

Мікола АУРАМЧЫК

МАСКВА

Сягоння зноў
Мне паміць падказала
І дні, і лічбы векапомных дат,
Калі я з Беларускага вакала
Ступіў на твае плошчы, як салдат.
Пражэктары, як біўні агнявыя,
Штоноч злілі бліжэй і святлей...
Было нам крыўдна,
Што ў часы такіх
Не можам мы наведць маўзалеў.
Здавалася, што неўміручы Ленін
У поўнач паўстае перад табой
І па-бацькоўску,
Шчыра і з натхненнем
Нас бласлаўляе на расшчы бой.
Мы чулі ў час трыгогі на марозе,
Як зрэдку іней упадзе з галля,
Ды хтось спакойна ходзіць па падлозе
У пакоі старадаўняга Крэмуля.
Таму і «Іскіерсы», як метэоры,
Ляцелі вобзелмо калы сцягам,
Не зішчыўшы на вежах
Яркіх зораў,
Яе не закрунушы сівіны.
Хто бачы, як з ускара, міма дэстаў,
У суровай і ўрачыстай цішыні,
Ішлі за горад маршавыя роты
У памятнай снежаньскія дні,—
Той зразумеў,
Чаму нікі вораг
Не патушыў Крэмульскіх зор святло,
Чаму цяпер на ўсёй зямлі гаворачы:
— Дзя нас з Усхода
Сонца ўзышло.

Масква. Вуліца Горкага. Фота З. Наваровай (Фотэхроніка ТАСС).

Масква. Падземны вестыбюль станцыі метро другой чаргі «Плошча Мазкоўскага». Фота В. Савасцяняна і Л. Валіжкіна.

Масква. Вялікая Садовая вуліца. Фота Н. Граноўскага (Фотэхроніка ТАСС).

СХОД ПАРТЫЙНАГА АКТЫВА МІНСКОЙ ГАРАДСКОЙ АРГАНІЗАЦЫІ КП(б) БЕЛАРУСІ

27—28 жніўня адбыўся сход партыйнага актыва мінскай гарадской арганізацыі КП(б) Беларусі.

У склад прэзідыума схода былі выбраны таварышы: Гусараў Н. І., Панамарэнка П. К., Наталевіч Н. Я., Ігнацьеў С. Д., Малін В. Н., Іоўчук М. Т., Кісялёў К. В., Трафіменка С. Г., Калозь В. І., Крунень І. А., Якуб Колас, Бугаёў Я. І., Грудзін П. І. і другія.

Пад бурны апладысменты сход выбірае ганарова прэзідыум у складзе Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з таварышом Сталіным.

З дакладам аб чарговых задачах ідэалагічнай работы выступіў сакратар ЦК КП(б) Беларусі М. Т. Іоўчук.

— Прайшоў год з таго часу, — гаворыць дакладчык, — як ЦК ВКП(б) прыняў гістарычныя паставы на пытаньнях ідэалагічнай работы: аб часопісах «Звязда» і «Ленінград», аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго паліпавышчэнню, аб кінофільме «Вілаежыцкі» і інш. Гэтыя рашэнні ЦК з'явіліся баявой праграмай ідэалагічнай работы ўсёй партыі, баявой праграмай усёй дзейнасці савецкай інтэлігенцыі.

Гэтымі рашэннямі партыя ад імя ўсяго савецкага народа сказала нашай інтэлігенцыі і, перш за ўсё работнікам літаратуры і мастацтва, што народ наш не можа быць задаволены дасягнутым узроўнем у галіне культуры, бо нашы людзі надзвычайна вырасталі ў культурных адносінах і іх патрабаванні да літаратуры, мастацтва і культуры выклікаюць ўражанні.

Гэтымі рашэннямі партыя ад імя ўсяго савецкага народа патрабавала разгортвання культуры ідэалагічнага фронту, што ў нашай краіне не можа быць літаратуры і мастацтва, не можа быць навукі і культуры, якая стаіць па-за палітыкай і ідэалагічнай большасцю партыі, што наш народ не прыме нічога такога, што аддзяляла б яго ад палітыкі большасці партыі, ад барацьбы за перамогу камунізму.

Гэтымі рашэннямі партыя ад імя ўсяго савецкага народа папярэдвала ўсім дзеячам літаратуры і мастацтва, усім дзеячам навукі, усім работнікамі інтэлігенцкай працы, што нашай дзяржаве прадстаіць паласа ўпартай, незмірнай барацьбы супроць чужой і воражэй нашаму народу буржуазнай ідэалогіі, супроць перахыткі капіталізму ў свядомасці савецкіх людзей і асабліва супроць такога шкоднага і небяспечнага перахытка, як нізкапаклонства, рабалецтва перад капіталізмам і яго культурай.

Гэтымі рашэннямі партыя ад імя ўсяго савецкага народа патрабавала разгортвання шэракай і смелай большасці крытыкі і самакрытыкі ў галіне культуры і ідэалогіі для таго, каб свечасова і да канца выкрыць усе памылкі і недахопы, якія мелі месца ў асобных творах навукі, літаратуры і мастацтва, каб па-большэйшаму скарыстаць крытыку ў якасці магутнага стымула руху наперад, магутнага вагара развіцця ўсёй нашай сацыялістычнай культуры.

Партыя адкрыта, смела, востра і праўдзіва, як усе гэтыя рэчы толькі наша партыя, падвергла публічнай крытыцы буйныя недахопы ў галіне ідэалагічнай работы.

Далей тав. Іоўчук гаворыць аб заслугах савецкай інтэлігенцыі ў справе развіцця савецкай культуры як у гады вайны, так і ў пасляваенны час.

— Прайшоў год, — прадаўжае тав. Іоўчук, — быў год сур'ёзнай перабудовы ўсёй ідэалагічнай работы ў нашай краіне, годам упартай барацьбы за павышэнне ўзроўню ўсёй нашай савецкай культуры. Партыя, савецкая інтэлігенцыя могуць з годнасцю сказаць, што гэты год прынёс нам значныя вынікі ў развіцці савецкай культуры.

За апошні год адбылося вілаежыцкі асяжэнне і ў ідэалагічнай рабоце ў Беларусі.

Па ўказанні ЦК ВКП(б) Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі зрабіў сур'ёзны «крытычны разгляд» у раздзе галін ідэалагічнай і культурнай работы. Быў разгледжаны і падвергнуты справядлівай крытыцы першы выпуск «Гісторыі БССР», рад літаратурных твораў, прысвечаных гістарычнаму мінуламу, п'ес, якія скажона паказвалі савецкую рэчаіснасць.

Гэты «крытычны разгляд» даў ужо свае вынікі. Мы можам не без падаставы сказаць, што пісьменнікі БССР працуюць у большасці сваёй над актуальнымі тэмамі аб жыцці і барацьбе савецкага народа. Паэма Якуба Коласа «Рыбакова хата», удасцояненні Сталінскай прэміі таварышам П. Броўкі «Хлеб» і «Думы пра Маскву», вершы М. Танка, А. Куляшова, апавесць М. Паслядовіча «Шэпеле дыханне» і г. д. сведчаць аб гэтым.

Рэпертуар беларускіх тэатраў ачышчаны ад бездзейных, пошлых і зарубежных буржуазных п'ес. лепшыя п'есы савецкіх драматургаў занялі пачаснае месца ў рэпертуары, створані значны спектакль на тэму герайнай барацьбы беларускага народа — аб Канстанціне Заслонаве. Аднаўляецца ў выпрабаваным выглядзе савецкая патрыятычная опера «Алеся». Створана новая нацыянальна-патрыятычная опера «Кастусь Каліноўскі». Нашы гісторыі працуюць над аднаўленнем «Кароткай гісторыі БССР». У поўным разгары работа па складанню руска-беларускага слоўніка. Пачата складанне падручніка па гісторыі і па беларускай літаратуры для сярэдняй школы. Падрыхтаван да выдання рад зборнікаў і дакументаў па гісторыі БССР і гісторыі КП(б) Беларусі. Прыняты некаторыя меры да таго, каб адлюстраваць у навуковых працах і гістарычных дакументах герайнае мінулае беларускага народа і яго вялікі подзвіг у Айчынай вайне.

Беларуская савецкая інтэлігенцыя ўпарта і самаадданна, не шкадуючы сваіх сіл, у вельмі цяжкіх умовах узнімае з руін культурныя ўстановы рэспублікі, упарта рухае наперад культуру народа.

Далей тав. Іоўчук прыводзіць пераканаўчыя дадзеныя аб развіцці савецкай культуры беларускага народа ў пасляваенны перыяд, аб росце школ і колькасці вучняў, тыражы ў газет і кніг, сеткі кіностановак, радыёскіпака і г. д. Беларуская савецкая інтэлігенцыя, як і ўся інтэлігенцыя Савецкага Саюза, верай і праўдзіва служыць савецкаму народу. Савецкая інтэлігенцыя, якая ўключае ў сабе кадры ўсіх галін работы, адана справе камунізму, справе партыі, непарушына звязала з ёю свой лёс.

Але мы не павінны забываць аб тым, што ўсё яшчэ мае месца адставанне ідэалагічнай і культурнай работы ад патрабаванняў народа, ад іншых галін дзейнасці партыі і савецкай дзяржавы. Сярод асобных людзей у нашым грамадстве, у прыпадках з боку некаторых прадстаўнікоў нашай інтэлігенцыі, мае яшчэ месца праўдзівае чужы нам уплыў у галіне ідэалогіі і культуры.

Найбольш шкодным і небяспечным перахыткам старога ладу ў свядомасці некаторых слаёў нашай інтэлігенцыі з'яўляецца пераададленне яшчэ да канца рабалецтва, нізкапаклонства перад Захадам, перад капіталізмам, перад замаяжкой.

— Ва ўмовах нашай рэспублікі, — прадаўжае дакладчык, — адной з праўдзіва нізкапаклонства і рабалецтва перад Захадам з боку некаторых слаёў інтэлігенцыі з'яўляецца пераададленне яшчэ да канца памылкова і шкоднага погляду, нібыта святыло культуры ў Беларусі прайшла не з Усходу, з Расіі, а з Захада, праз польскую дзяржаву, праз рымска-каталіцкую рэлігію, праз феадальна-клерыкальную і буржуазную польскую культуру.

Гэты від нізкапаклонства перад замаяжкой дзейнасцю чынам звязан з нацыяналістычнай ідэалізацыяй мінулых стагоддзяў, калі беларускі народ быў адарваны ад рускага народа і знаходзіўся пад ярмом літоўскіх і польскіх феадалаў. Беларускі нацыяналісты ўмоцнена прапагандавалі і ў галіне гісторыі і ў галіне культуры тэорыю аб так званым «залатым веку» ў развіцці беларускага народа. Гэтым «залатым векам» яны лічылі XV і XVI стагоддзі, г. зн. перыяд, калі беларускі народ быў адарваны ад брацкага рускага народа, знаходзіўся пад ярмом літоўскіх і польскіх прыгнятаўнікаў-феадалаў, а таксама беларускіх феадалаў-магнатаў, быў пазбаўлены элементарных чалавечых правоў, у пераважнай сваёй большасці быў пазбаўлены пісьменнасці, не мог свабодна развіваць сваю нацыянальную культуру. І гэты перыяд, наперакот гістарычнай праўды, усхваляўся ў нацыяналістычных работах па гісторыі і літаратуры, як час, у які беларускі народ нібыта дасягнуў высокага ўзроўню палітычнага, эканамічнага і культурнага развіцця.

Гэтая нацыяналістычная ідэалізацыя мінулага, якая прадстаўляе сабой разам з тым нізкапаклонства ў адносінах польскай феадальна-клерыкальнай культуры, з'яўляецца прыніжэннем нацыянальнай годнасці беларускага народа. Тэорыя аб «залатым веку» па сутнасці з'яўляецца здамаканнем нацыянальнымі традыцыямі дэмакратычных мас беларускага народа, якія змагаліся супроць памешчыцка-панскага прыгнёту, і рабалецтвам перад культурай яго ворагаў — феадалаў.

Разам з тым у нашых работах па гісторыі, літаратуры, у выкладчыцкай рабоце не асыяжэнне належным чынам сапраўдныя залаты вех у развіцці беларускай савецкай культуры, які пачаўся ў выніку Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, якая ўпершыню дала дзяржаўнасць беларускаму народу, стварыла магчымасць шырокага развіцця і сапраўднага росквіту беларускай нацыянальнай культуры, вывела беларускі народ на шырокае дарогу сацыялістычнага будаўніцтва.

Нізкапаклонства перад Захадам, перад замаяжкой у галіне гісторыі і літаратуры праўдзівае таксама і ў тым, што ў раздзе праца па гісторыі і літаратуры Беларусі недаацэньваюцца і слаба асыяжэнне гістарычнай культуры сувязі беларускага народа з перадавымі дэмакратычнымі напрамкамі ў рускай культуры XIX стагоддзя. Мала таго, культурнае развіццё Беларусі ў XIX стагоддзі часам скажона шляхам выхвалвання такіх беларускіх і польскіх дзеячаў панска-шляхецкага тыпу, якія былі праваднікамі ўплыву польскай памешчыцка-клерыкальнай культуры ў Беларусь і імкнуліся адарваць беларускі народ ад рускага народа.

Неабходна пераададленне да канца гэтай праўды нізкапаклонства, даць правдзівае навуковае тлумачэнне гісторыі беларускага народа, яго культуры, літаратуры і г. д. Галоўная задача партыйных арганізацый БССР і беларускай савецкай інтэлігенцыі — паказаць усім працоўным Беларусі праз друку, вусную прапаганду, навуку, літаратуру, мастацтва, кіно, радыё вялікія дасягненні Савецкай Беларусі і ўсяго Савецкага Саюза за 30 год савецкай улады. Абаязак партыйных арганізацый — безупынальна выхоўваць у працоўных, асабліва заходніх абласцей, патрыятызм, годнасць тым, што яны савецкія грамадзяне, развіваюць і культываюць ва ўсіх працоўных культурную нацыянальна-самасвядомасць, умацоўваць у іх яшчэ больш веру ў магутнасць і сілу Савецкага Саюза.

Тав. Іоўчук гаворыць далей аб прынятых у апошні час Цэнтральным Камітэтам КП(б) Беларусі паставах на пытаньнях літаратуры, тэатральнага мастацтва, кінематографіі, эканамічнай навуцы, а таксама аб задачах прапаганды савецкага патрыятызму.

У сваім дакладзе тав. Іоўчук аддае вялікае месца пытанню барацьбы за большасці партыйнасць і пільнасць у ідэалагічнай і культурнай рабоце, за разгортванне большасці крытыкі і самакрытыкі.

У заключэнне тав. Іоўчук падрабязна спыняецца на практычных задачах партыйных арганізацый па павышэнню ўзроўню ідэалагічнай работы і палітычнаму выхаванню камуністаў.

Першым у спрэчках выступіў сакратар партыйнай арганізацыі Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета тав. Гасціловіч.

— Наша большасці партыя, — гаворыць ён, — паставіла перад работнікамі мастацтва вялікія і адказныя задачы па камуністычнаму выхаванню працоўных, па павышэнню перадавой савецкай культуры. Наспяхова справіцца з гэтымі задачамі работнікі мастацтва змогуць толькі пры ўмове, калі яны самі будуць настолькі аядаваць вышэйшай культуры, калі яны будуць сістэматычна працаваць над вывучэннем марксісцка-ленінскай тэорыі.

Улічваючы гэта, наша партыйная арганізацыя стала больш аддаваць увагу тэатральнай вучобе калектыва тэатра. 22 камуністы ўжо скончылі вывучэнне «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» і цяпер вывучаюць біяграфію таварыша Сталіна. 17 камуністаў самастойна працуюць над вывучэннем тэорыі класікаў марксізма-ленінізма. Значная група беспартыйных артыстаў вывучае ў гуртку гісторыю ВКП(б). Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі свечасова ўказаў калектыву тэатра на буйныя памылкі ў яго рабоце. Да апошняга часу ў рэпертуары тэатра была толькі адна класічная руская опера і не было ніводнай беларускай. Оперы беларускіх кампазітараў «Алеся», «Міхась Падгорны», «У пушчах Палесся» і іншыя аказаліся незаслужана выцесненымі з рэпертуара заходнеўрапейскімі операмі.

Тэатр не меў і яшчэ не мае цеснай сувязі з беларускімі паэтамі і кампазітарамі. У выніку яшчэ і цяпер няма канчатковых лібрэта опер «Алеся», «Кастусь Каліноўскі» і «Андрэй Касцюка», над падрыхтоўкай якіх зараз працуе калектыв тэатра.

Тав. Гасціловіч далей рэзка крытыкуе Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР.

— Кіраўніцтва па справах мастацтва, — гаворыць ён, — дрэнна кіруе творчай дзейнасцю тэатраў: Мастацкі совет пры Кіраўніцтве зусім бездзейны, ён не абмяркоўвае новыя спектаклі, не праглядае лібрэта. Дрэнна таксама працуе рэпертуарная камісія.

Прафесар Ракаў прысягае сваё выступленне пытаннем развіцця эканамічнай навуцы ў рэспубліцы і рабоце Інстытута эканомікі Акадэміі навук БССР.

— Інстытут эканомікі Акадэміі навук, — гаворыць тав. Ракаў, — адстае ад патрабаванняў народнай гаспадаркі. Работнікі інстытута не напісалі яшчэ ніводнай сур'ёзнай работы па жыццёвагадоўлі, увядзенню правільных севазваротаў, па асяенню Палескай нізіны і іншых пытаннях, звязаных з хутчэйшым аднаўленнем і далейшым развіццём сельскай гаспадаркі рэспублікі. Навуковы супрацоўнікі інстытута вельмі мала займаюцца даследчай работай. У Мінску ёсць спецыяльная эканамічная вышэйшая навуковая ўстанова — Інстытут народнай гаспадаркі, у якім працуе значная колькасць навуковых супрацоўнікаў, але навукова-даследчай работай яны не займаюцца.

Тав. Рамановіч (тэатр імя Янкі Купалы) у сваім выступленні спыніўся на тым, як калектыв тэатра перабудова сваю работу ў адпаведнасці з паставой ЦК ВКП(б) аб рэпертуары драматычных тэатраў. Дзяржаўны драматычны тэатр паставіў п'есы савецкіх драматургаў «За тых, хто ў моры» і «Канстанцін Заслонаў». У гэтым годзе гледакам будуць паказаны таксама і іншыя паставы на сучасныя тэмы.

Пісьменнік лаўрэат Сталінскай прэміі тав. Броўка ў сваім выступленні заявіў: — Гістарычная пастава ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград» дапамагла беларускім пісьменнікам выкарыстаць сур'ёзныя недахопы і намяціць далейшы шляхі творчай работы. Тое-сёе намі ўжо зроблена. Народны паэт Беларусі Якуб Колас напісаў новую паэму «Рыбакова хата», прысвечаную ўз'яднанню беларускага народа ў адзінай беларускай савецкай дзяржаве. Малады драматург Маўзон напісаў высокадзейную п'есу «Канстанцін Заслонаў», якая расказвае аб герайнай партызанскай барацьбе беларускага народа і яго легендарным сьне Канстанціне Заслонаве. Добрая вершы напісалі многія нашыя паэты.

Аднак, было-б няправільна сцвярджаць, што беларускія пісьменнікі поўнасцю перабудавалі сваю работу ў адпаведнасці з указаннямі ЦК ВКП(б). Асабліва адстае мастацкая праца. За тры гады не напісана ніводнага твора, які паказваў-бы герайны подзвіг беларускага народа ў Вялікай Айчынай вайне савецкага народа супроць гітлераўскай Германіі. Нашы празаікі не напісалі яшчэ твораў аб самаадданай працы беларускага народа па аднаўленню прамысловасці і сельскай гаспадаркі, на якіх вучылася-б, выхоўвалася наша моладзь.

Вышэйшыя з друку творы М. Клімовіча «Лясное возера» і Р. Няхая «Дняпроўскія хвалі» скажона рэчаіснасць, няправільна паказваюць партызанскую барацьбу нашага народа.

Сур'ёзна адстае ад сучасных задач і літаратурная крытыка, якая яшчэ не выкрывае сур'ёзныя недахопы ў рабоце пісьменнікаў, не дапамагае ім у іх творчым росце.

Орган праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР — газета «Літаратура і мастацтва» вядзецца на нізкім ідэйным узроўні. Крытычныя матэрыялы, публікуемыя ў газеце, часта маюць беспрынцыпны, супярэчлівы характар і часам дэзержэнтуючы чытачоў, не дапамагаюць ім праўдзіва разабрацца ў мастацкіх творах.

— Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі, — гаворыць тав. Броўка, — правільна ўказаў нам на буйныя недахопы і памылкі ў нашай рабоце.

Пісьменнікі Беларусі ўсведмяляюць свой абаязак перад Радзімай і народам, яны зробіць усё магчымае, каб у бліжэйшы час ліквідаваць усе недахопы ў сваёй рабоце, стварыць высокамастацкія і высокадзейныя творы, вартыя нашай сталінскай эпохі.

Прэзідэнт Акадэміі навук БССР тав. Жэбрак у сваім выступленні гаворыць аб вялікім укладзе, унесеным рускімі вучонымі ў сувесную навуку.

Рэктар Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта тав. Тамашэвіч сказаў:

— Пасля паставы ЦК ВКП(б) па ідэалагічных пытаньнях у вышэйшых навуковых установах Мінска сталі больш аддаваць увагу ідэйнаму выхаванню студэнтаў і выкладчыкаў, палепшылася пастаўка навукова-даследчай работы, якая цесна ўзв'язана з задачамі народнай гаспадаркі.

У часе летняй экзаменацыйнай сесіі студэнты ўніверсітэта паказалі глыбокія веды па асновах марксізма-ленінізма. Аднак, трэба прызнаць, што і да гэтага часу асобныя выкладчыкі чытаюць лекцыі на нізкім ідэйным узроўні, дапускаюць грубыя памылкі. Задача партыйных арганізацый вышэйшых навуковых устаноў — настолькі амаганьня за палепшэнне ідэйнага выхавання студэнтаў і выкладчыкаў, па падрыхтоўку высокакваліфікаваных кадраў для ўсіх галін народнай гаспадаркі рэспублікі.

Тав. Тамашэвіч гаворыць далей аб навунасці буйных недахопаў у вучэбных праграмах для вышэйшых навуковых устаноў.

— У праграмах па гісторыі, фізіцы, матэматыцы і іншых дысцыплінах, — заявіў ён, — зусім недастаткова ўвага аддаецца развіццю сувеснай навуцы. Докладчык зусім праўдзіва ўказаў на адставанне навуковай работы ў нашай рэспубліцы ад агульнай развіцця савецкай навуцы, ад тэмпаў развіцця народнай гаспадаркі. Амаль ва ўсіх навукова-даследчых арганізацыях планы навуковых работ не выконваюцца, пераносцца з года ў год. З такім становішчам трэба пакончыць.

Тав. Зудэў (Беларуская ваенная акруга) у сваім выступленні падрабязна спыняецца на задачах камуністычнага выхавання працоўных, ліквідацыі перахыткаў капіталізма ў свядомасці людзей, выхаванні савецкага патрыятызму.

— За апошні час, — гаворыць сакратар Сталінскага райкома КП(б) Беларусі тав. Дзімідаў, — у партыйнай арганізацыі Сталінскага раёна некалькі палепшылася прапагандысцкая работа. У сучасны момант працуе 56 гурткоў па вывучэнню «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», у якіх займаецца 1.150 камуністаў. На аўтаматычным заводзе адкрыты філіял Вячэрняга ўніверсітэта марксізма-ленінізма. У 136 гуртках каля 4.000 камуністаў і беспартыйных вывучаюць біяграфію таварыша Сталіна.

Тым не менш, у арганізацыі партыйнай вучобы ёсць яшчэ многа недахопаў. У выніку адсутнасці належнага кіраўніцтва многія гурткі працуюць дрэнна, наведванне заняткаў нізкае. Так, у гуртках партыйных арганізацый інструментальнага і дрэвапрацоўнага завода заняты праводзяцца нэрэгулярна. Тут усё яшчэ вывучаюць дакстрычніцкі перыяд гісторыі нашай партыі.

Тав. Дзімідаў адзначае таксама недахопы ў пастаўцы выхавальнай работы на раздз прамысловых прадпрыемстваў горада, у выніку чаго маюць месца факты парушэння працоўнай дысцыпліны, безаспадарчых адносін да дзяржаўнай маёмасці.

Затым выступіў сапраўдны член Акадэміі навук БССР тав. Пракапчук.

— За трыццаць год існавання савецкай улады, — гаворыць тав. Пракапчук, — карэнным чынам змянілася аблічча нашай краіны. Іншым стаў і наш беларускі народ. Вельмі хутка лайшла ўперад за гэтыя гады і наша савецкая навука.

Савецкая навука — самая перадавая, самая рэвалюцыйная ў свеце навука. Яна служыць інтарэсам народа. Савецкія вучоныя бязмежна адданы Радзіме і свайму народу, узброены самым перадавым метадам пазнання — дыялектычным матэрыялізмам. Вось чаму ў радах савецкіх вучоных не павінна мець месца рабалецтва і нізкапаклонства перад буржуазнай навукай, перад зарубежнымі вучонымі.

Наша задача заключаецца ў тым, каб усямерна развіваць пачуццё годнасці за сваю Радзіму, за сваю айчынную навуку ў нашай моладзі. На жаль, прыходзіцца адзначыць, што ў асобных навуковых установах гэтай справе не аддаецца належнай увагі. Мне прышлося выдаўна знаёміцца з дысертасцімі выпускнікоў Мінскага медыцынскага інстытута. Некаторая частка выпускнікоў у сваіх работах спасылалася выключна на аўтарытэт замежных вучоных і нічога не гаворыць аб працах нашых рускіх вучоных. У гэтым нельга вінаваціць саміх студэнтаў вышэйшых навуковых устаноў. Прыгадайце вучэбныя праграмы, падручнікі для медыцынскіх інстытутаў, і вы там усюды сустранеце такія факты, калі выслаўляюцца імёны замежных вучоных і амаль нічога не гаворыцца аб нашых рускіх вучоных-медыках, чые навуковыя працы і адкрыцці з'яўляюцца годнасцю сувеснай медыцынскай навуцы.

Наш народ вылучыў такіх выдатных вучоных-медыкаў, як Сечанаў, Мечнікаў, Паўлаў, Бурдэнка і шмат іншых, якія з'яўляюцца сапраўднымі наватарамі навукі. Ні ў адной краіне свету няма такіх клопатаў аб здароўі працоўных, як у нашай савецкай краіне, і нам, савецкім работнікам медыцыны, не да твару нізкапаклонства і рабалецтва перад медыцынскай навукай буржуазных краін.

— Гістарычныя рашэнні ЦК ВКП(б) аб ленінградскіх часопісах, аб рэпертуары драматычных тэатраў, аб кінофільмах «Вілаежыцкі», — гаворыць парторг ЦК ВКП(б) на трактарным заводзе тав. Лубенікаў, — накіравалі ўвагу партыйных арганізацый на ўмацаванне ідэалагічнай работы.

Партыйная арганізацыя трактарнага завода нямада зрабіла для паліпавышчэння палітычнага выхавання камуністаў, інтэлігенцыі і рабочых. За нязначным выключэннем ахочлены рознымі формамі палітычнай асветы. Для партыйнага і гаспадарчага актыва арганізавана рэгулярнае чытанне лекцый. Значна палепшлі работу агітэляктыўныя неспарядна ў цэхах і інтэрнатах рабочых.

Але ўсё-ж трэба прызнаць, што ўзровень ідэалагічнай работы ўсё яшчэ адстае ад тых велізарных задач, якія паставілі перад калектывам нашага завода партыя і ўрад.

Большасць рабочых нашага завода — гэта моладзь, якая ўпершыню прышла на вытворчасць. А між тым, мы не заўсёды ўлічвалі гэта, недастаткова выхоўваем у рабочых сацыялістычныя адносіны да працы і дзяржаўнай маёмасці. Толькі гэтым тлумачацца факты парушэння працоўнай дысцыпліны, безаспадарчых адносін да абсталявання, інструментаў і матэрыялаў. Не замагаем мы таксама супроць фактаў ратажества і бескавалітасці, не заўсёды мабілізуем рабочых і інжынера-тэхнічных работнікаў на павышэнне рэвалюцыйнай пільнасці.

Мне здаецца, што пісьменнікі Мінска яшчэ не зрабілі для сьне неабходных выкладаў у арганізацыі ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б) Беларусі. Калектыву трактарнага завода

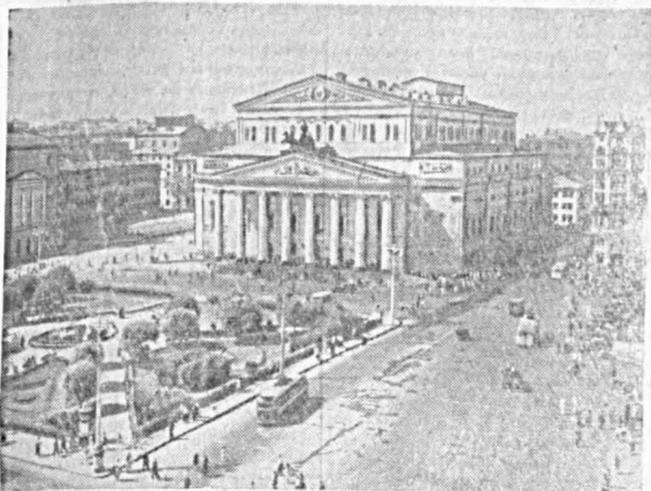
налічвае ў сваіх радах многа тысячы рабочых. Самаадданай працай яны ствараюць прырост трактарабудуўніцтва ў рэспубліцы, які мае велізарнае значэнне для далейшага развіцця народнай гаспадаркі Беларусі. Хіба гэта не ўдзячная тэма для нашых пісьменнікаў? А між тым аб заводзе, яго людзях яшчэ нічога не напісана.

Усе мы годзіна з тым, што Мінскі трактарны завод быў завод перадавой вытворчай культуры. У гэтым мы чакаем вялікай дапамогі ад навукова-даследчых арганізацый. На жаль, Акадэмія навук і іншыя навукова-даследчыя арганізацыі будаўніцтвам завода пакуль зусім не займаюцца і не аказваюць яму ніякай дапамогі. Нам, напрыклад, да гэтага часу не ўдалося знайсці на тэрыторыі Беларусі пясок, неабходны для металургічных цэхаў завода. А хіба не могуць, хіба не павінны ў гэтым і ў многіх іншых падобных пытаннях аказаць завод дапамогу навукова-даследчыя арганізацыі рэспублікі? Могуць і павінны.

Усім нам даўно вядома, што ў Мінску створана Таварыства па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў, старшыншай арганізацыя якая з'яўляецца прэзідэнт Акадэміі навук БССР тав. Жэбрак. Не ведаю як на іншых прадпрыемствах, але на трактарным заводзе гэтага Таварыства ніхто не адчувае. Ні адной лекцыі, ні аднаго даклада члены Таварыства на трактарным заводзе яшчэ не прачыталі. А калектыву трактарнага завода з'яўляецца самым шматлікім вытворным калектывам у горадзе. Мне здаецца, што ўжо даўно чые Таварыству па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў прыступіць да практычнай работы.

МАСКВЕ — 800 ГОД

Вялікі цэнтр культуры

Москва, Плошча Сьвердлова (раней—Тэатральная). На параднім плане—будынак Вялікага акадэмічнага ордэна Леніна тэатра. Фота Н. Граноўскага (Фотэхроніка ТАСС).

І. ЮР'ЕЎ

ПЕСНІ ПРА СТАЛІЦУ

Шмат цудоўных песень склаў наш народ аб Маскве. Сюды, да сьвіта Крэмыя, імкунца думкі кожнага, каму дорога сваё радзіма, у каго ў грудзях б'ецца сэрца сьпраўднага патрыёта.

Гордасьць рускага народа — горад нашай славы — Масква на вякі ўслаўлена ў літаратуры. Пушкін і Лермантаў, Некрасаў і Маякоўскі пакінулі незабыўныя радкі пра рускую сьвятыню.

Многа шчырых, пранікнёных твораў прысьвячаюць літаратары братніх рэспублік Савецкага Саюза нашай сталіцы. На розных мовах гукаць словы ўдзячнасьці свабодных і шчаслівых народаў Маскве, якая асвятляе шлях у сонечную будучыню.

Масква, дзе Сталін жыве і народы наперад накіравана вядзе, дзе воля яснайша — законы выходзяць з трыбуны Крэмыя (П. Броўка), «дзе гісторыя жывая нарадзілася ў Крэмыі» (А. Куляшоў), уладарна выбіць і беларускіх паэтаў, дае ім багачэйшы матэрыял для стварэньня хвалюючых радкоў аб сэрцы нашай краіны.

Прыватане і падзяку Маскве шле народны песьняр Я. Купала:

Дзень добры, Масква, наша доля і воля! З табою жыць радасна людзям. Цябе не забудуць народы ніколі, Як песні ніхто не забудзе.

Масква прынесла вызваленьне нашай бацькаўшчыне, дала шчасце раней прыгнечаным народам. Савецкая Расія стала дружнай сям'ёй свабодных роўнапраўных рэспублік.

З Масквы, з Крэмыя на ўсе староны Ліглі шляхі сьвятлом уславы. Па іх ідуць, ідуць мільёны Людзей магутных, гордых, вольных, Ідуць мільёны расказаных.

(Я. Купала, «Шляхі».)

У цэнтры ўвагі беларускіх паэтаў Масква савецкая, Масква Сталінская, Гэта новая Масква хвалюе сэрца кожнага з нас: Мы табе свае сэрцы аддалі І прымісь падзякі вялікі — Крэмыя на беразе слаўнай ракі, Дзе за даўнімі вежамі Сталін З думкай яснай, чыстай ад крышталю, Адрывае паглядам вякі.

(П. Броўка, «Думы пра Маскву».)

Устаўлючы сталіцу сацыялістычнай радзімы, нашы паэты гавораць аб затоснай мары кожнага беларуса — павярнуць у Маскву, сустрэцца з правадыром. Старае каляска з вэрша Э. Агіцкевіча «Таварышу Сталіну», расказаўшы аб цяжкім мінулым і шчаслівым сёньняшнім, іша ў сваім пісьме: «Верагу я ў сэрцы мару: мне-б паехаць у Маскву! Мне-б хоць раз цябе пабачыць і сказаць папросту, шчыра: — Дзякуй, родныя, за тое, што шчасліва так жыць».

Наш час дае мажлівасці для ажыццяўленьня гэтай мары. Масква гаспаіна расчынае дзверы перад усімі, хто працуе для шчасьця айчыны. Ударнікі і стэханаўцы калгасных палёў, фабрык і заводаў, наватараў навукі і тэхнікі, лепшых майстроў мастацтва запрашае да сябе сталіца. Тут, як родныя браты, сустракаюцца людзі розных нацыянальнасьцей, каб падзяліцца вопытам сваёй працы, сваімі дасягненнямі; тут яны атрымліваюць парады, якія дапамагаюць далейшым поспехам; тут найбольш перадавыя і заслужаныя Радзіма ўзнагароджвае.

У Маскву, у Крэмыя, да Сталіна едуць лепшыя сыны і дачкі беларускага народа. «Як найлепшую з брыгады ад калгаснае зямлі на вялікую нараду ў сталіцы, у Крэмыя выклікалі Кандрыну, геранію аднайменнай пазмы П. Броўкі, Канярына вазе паклон Маскве ад імя жывітоўнай Беларусі. Незвычайна ўсхваляваная сустрачэй з правадыром і Масквой, натхнёная на новыя

працоўныя подзвігі, «Канярына мужнай, гордай аддзяжала ў калгас».

Дэлегаткай на з'езд у чырвоную сталіцу едзе лепшая трактарыстка Маруся (верш А. Куляшоў «Размова сяброў»). Яе сяброўка ганарыцца Марусінай і сама не кідае «надзей Красную пабачыць плошчу і наведаць маўзалеў», яна абядае працаваць так, каб на чарговым з'ездзе таксама дэлегаткай прыехаць у сталіцу.

Мы яшчэ больш парадзіліся з Масквой у суровыя дні вайны. Куды-б ні закінуў савецкага чалавека лёс вайны — голас Масквы заўсёды быў для яго крывіцай бацькаўшчыны і ўпэўненасці ў перамоце. І калі ў тыя грозныя часы каму-небудзь з нас выпадла шчасце хоць некалькі гадзін пабачыць у сталіцы, мы ішлі на Красную плошчу, каб схіліць галаву перад маўзалеём вялікага Леніна, каб пабачыць бліжэй да чалавека, які там за сценамі старога Крэмыя думаў аб усіх нас, аб Радзіме. Той, каму давалася павяваць на Краснай плошчы халоднай зімой 1941—1942 г. г., ніколі не забудзе тых хвілін.

Масква! Масква! — як многа ў гэтым гуку! —

Сказаў не я. Але і я скажу, Што гэта слова прыстань нашых думак, Надзей, шуканняў, веры і любві. Тут, у Маскве, знаходзілі заўсёды Грузін — кучока Грузіі, літовец Літвы кучок, кавалак Беларусі Знаходзіў беларус...

(П. Папчанка, «Малодасць у паходзе».)

У кастрычніку 1941 года Якуб Колас пісаў:

Нахай-жа вораг азвэрэлы, Руку занёсіць над табой, Зняслаўлен будзе на свет цэлы І зложыць косці пад Масквой! Шчасліва будзь твая часіна! Распраў-жа плечы на ўсю шыр. Масква! З табою ўся краіна. Масква! З табою правадыр.

Снежаньская бітва сьвердзіла гэтыя словы. Масква паўстала перад ворагам, як грозная несакрушальная крэпасць. Адсюль мы пачалі шлях да Бярліна. Перамога пад Масквой акрыліла наш народ. Вестка аб вялікай перамоце разнеслася і на лясах Беларусі, выклікаўшы баявы ўздым сярод народных мецідуў.

Адважны партызан Янук Сяліба з аднайменнай пазмы М. Танка прагне слухае апавяданне Вясіля аб паражэнні нямецкіх войск пад сценамі сталіцы.

Маскву-сталіцу бараніў народ. Масква, брат, шчыт народаў, на якім І Гітлер выкрышчыв свае клямы.

Загады Сталіна часцяком Савецкай Арміі і салюты Масквы — урочыстыя вежы на баявым шляху нашага народа. Ясназорнее неба сталіцы асвятляла нам дарогу наперад. М. Танк у вершы «Да зброі, Беларусь!» гаворыць аб тым, што маскоўскія салюты квікалі да зброі беларускі народ, распальвалі полымя партызанскай барацьбы.

Адгрымёў апошні пераможны салют, закончылася Вялікая Айчынная вайна. Дэмабілізаваныя войскі Савецкай Арміі вярнуліся дадому. Яны пачалі аднаўляць разбураную вайной гаспадарку, і ў гэтай працы ім дапамагае родная Масква.

Малючы карціну грандыёзных аднаўленчых работ, якія разгарнуліся ў Беларусі, вызваленай ад акупантаў, П. Броўка заканчвае свае «Думы пра Маскву» словамі гарачай любві і ўдзячнасці да савецкай сталіцы, да таварыша Сталіна: Будзь-жа слаўна на вечныя годы, Нельга сэрца ў любві стрыпаць. Поўна дум пра цябе галава, Да цябе ўсе хінуцца народы, Што ад сэрца сьпяваюць заўсёды: З намі Сталін і наша Масква!

Наша Масква мае слаўную, сьпраўды гераічную гісторыю.

Там, дзе шмат стагоддзяў таму назад шумелі драмычы лес ды часамі была чутна заклочаная размова гандлёвых людзей, што плылі з Ноўградскіх зямель на Аку, на Волгу і далей — у краіны Усходу, — сталіца цяпер прыгожая сталіца магутнай савецкай дзяржавы, сэрца нашай Радзімы — вялікая Масква.

Восемсот год аддзяляюць нас ад таго часу, калі ўпершыню ў летапісе ўспамінаецца Масква.

З той пары Масква зрабілася месцам, куды накіроўваліся рускія людзі, дзе праходзіла аб'яднанне магутнай рускай нацыянальнай дзяржавы.

Ні набегі іншаземных захопнікаў, ні полымя неаднаразовых пажараў не маглі прышчыніць рост гэтага цудоўнага горада.

У Маскве засяродзілася вядзючая, кіруючая, вистомная сіла рускага народа, яго ваянная, дзяржаўная, палітычная і духоўная магутнасць.

Вось чаму такая дарагая для нас, савецкіх людзей, Масква, такая блізкая яна нашаму сэрцу.

800-годдзе Масквы — вялікая і выдатная дата ў жыцці савецкага народа. Хвалюе сэрца натхнёная думка аб нашай цудоўнай Маскве, аб тым, што яе слаўныя юбілей адзначаюць намі ў дні вялікіх творчых подзвігаў савецкіх людзей, у дні, калі на савецкай краіне пракацілася магутная хваля палітычнага і працоўнага ўздыму, выкліканага набліжэннем велізарнай усенароднай урочыстасці — 30-га гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Гэтыя дзве гістарычныя даты ў жыцці народаў СССР вызначаюць твар 1947 года — другога года пасляваеннай Сталінскай пяцігодкі.

Калі думаеш аб Маскве, міжвольна прыпамінаюцца сардэчныя, пышчотныя словы вялікага паэта зямлі рускай А. С. Пушкіна:

Как часто в горестной разлуке, В моей блуждающей судьбе, Москва, я думал о тебе. Москва... как много в этом звуке Для сердца русского слилось! Как много в нем отозвалось!

З Масквой асацыююцца самыя лепшыя думкі і пачуцці рускіх людзей, іх характар і цвёрдасць духу, ясны розум і выключная цярплівасць у барацьбе за справядлівую справу.

У Маскве адлюстравана гераічная гісторыя выдатнай нацыі — таленавітага рускага народа.

З'яўляючыся сэрцам рускіх зямель, цэнтрам дзяржаўнай мудрасці, ваяннай магутнасці і палітычнай спеласці савецкага народа, Масква слаўная яшчэ і як горад велізарнейшых духоўных сіл, багатай і высокай культуры нашага народа. Самыя выдатныя і цудоўныя творы рускай культуры непарушна і кроўна звязаны з Масквой. У Маскве жылі і працавалі геніяльныя сыны Расіі, якія магутнасцю свайго розуму ўзнялі рускую культуру на першае і пачэснае месца сярод культур свету.

Масква натхняла іх на творчыя подзвігі і часта сама з'яўлялася тэмай для паэтаў і пісьменнікаў, кампазітараў і мастакоў. Другі пасля Пушкіна паэт рускага народа М. Ю. Лермантаў, аддаючы лепшыя пачуцці палымнай любві Маскве, узяты і ўрачыста ўсклікаў:

Москва, Москва!.. Люблю тебя как сын, Как русский, — сильно, пламенно и нежно! Люблю священный блеск твоих седен И этот Кремль зубчатый, безмятежный.

А вялікі лірык Чайкоўскі прысьвціў Маскве сваю геніяльную кантату «Масква», у якой палымна і пышчотна любюць кампазітара да сваёй Радзімы, да сэрца Расіі прагучала з узраўнальнай сілай і эмацыянальнай выразнасцю.

Масква адыграла вялікую ролю ў культурным развіцці Расіі.

Усе лепшыя традыцыі нашай літаратуры і мастацтва ідуць ад Масквы.

Вядзючая заслуга ў развіцці рускай культуры належыць Маскоўскаму ўніверсітэту, створанаму больш чым 190 год таму назад па ініцыятыве геніяльнага сына Расіі М. В. Ламаносава. Чыхаванымі гэтага ўніверсітэта былі Вялікі і Лермантаў, Тургенев і Ганчароў, Герцын і Чэхаў, Фурманав і Вахтангаў і многія другія дзеячы рускай культуры.

А РЫБАКОЎ

Руская літаратура ў асобе сваіх лепшых прадстаўнікоў поўна і ўсебакова адлюстравала вялікую гісторыю свайго народа, б'югадзе і разнастайнасць рускага жыцця.

Масква, з'яўляючыся сэрцам Расіі, рабіла свой станючы ўплыў не толькі на развіццё рускай літаратуры, але і рускай музыкі, жыццяпісу, тэатра.

Як у літаратуры, таксама і ў музыцы, у жыццё, прысвечаным Маскве, вынудлены высокародныя пачуцці рускіх людзей, якія аддала і шчыра любіць сваю сталіцу. Але ніколі яшчэ за ўсю сваю шматвяковую гісторыю Масква не аддзярывала такой ролі ў жыцці народа, якая выпадала на яе долю пасля Вялікага Кастрычніка, калі яна зрабілася сталіцай першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы.

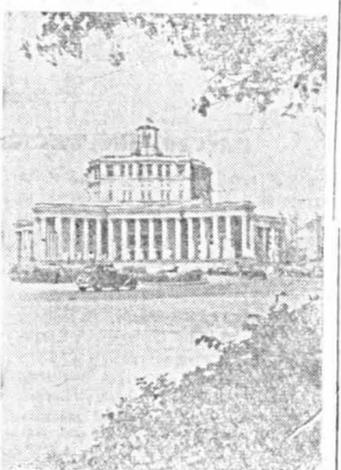
На зямлі няма цяпер другога горада, падобнага да Масквы. І мы, савецкія людзі, на-праву ганарымся сваёй роднай сталіцай.

У Маскве жыў і працаваў геніяльны правадыр працоўных усёго свету, заснавальнік нашай партыі В. І. Ленін.

На Краснай плошчы, якая з'яўляецца сведкам вялікіх гістарычных падзей, сталіца мармуровы маўзалеі. Кожны дзень з усіх куткоў савецкай краіны ў Маскву прыязджаюць людзі паглядзець «заснуўшага» Ільіча. Праходзячы міма саркафага, у якім ляжыць цела Вялікага Ільіча Леніна, савецкія людзі выносяць вясгаснае пачуццё палымнай любві да самага выдатнага сына рускага народа, усе жыццё і дзейнасць якога былі дарэшту адданы справе гэтага народа.

У Маскве жыве і працуе саратнік Леніна, наш правадыр, настаўнік і бацька — Вялікі Сталін.

Яго натхнёны гений асвятляе вялікі шлях нашага народа, што смела крочыць да камунізма.

Москва, Тэат Чырвонай Арміі на плошчы Камунізм. Фота Е. Еўзэрхіна (Фотэхроніка ТАСС).

Масква не толькі сэрца нашай краіны. Масква — мозг краіны.

Тут працуе ленынска-сталінскі Цэнтральны Камітэт партыі большыкоў. У Маскве адбываюцца сесіі Вярхоўнага Савета СССР, якія працягваюць важнейшыя гаспадарчыя і палітычныя пытанні.

У Маскве працуе Совет Міністраў. З Масквы ідзе кіраўніцтва ўсім жыццём нашай краіны.

У Маскве, як ні ў якім іншым горадзе свету, кіруюць напружанне і поўнакроўнае культурнае жыццё.

Маскоўскія бібліятэкі і музеі, тэатры і клубы, інстытуты і школы, паркі і дамы культуры — усе гэта з'яўляецца здабыткам савецкага народа.

У Маскве налічваецца звыш 500 бібліятэк, у якіх захоўваюцца сотні мільёнаў кніг. Вядомая Ленінская бібліятэка налічвае каля 10 мільёнаў кніг.

Штодзённая чытальная зала бібліятэкі абслугоўвае поўмільёна чалавек.

Кожны дзень маскоўскія музеі і выстаўкі прымюць звыш 200 тысяч наведвальнікаў. Сто тысяч студэнтаў і поўмільёна школьнікаў штодзённа пераступаюць парогі школ і інстытутаў.

Гэтыя лічы можна было-б прыводзіць без канца. У іх заключаецца велізарная і культурная і асветная роля Масквы.

У новай сталінскай пяцігодцы культурнае значэнне Масквы ўзрастае яшчэ больш.

... Прайдзем па вуліцах і плошчах нашай сталіцы.

У цэнтры, недалёка ад Краснай плошчы, раскінулася плошча Сьвердлова, на якой знаходзіцца лепшая тэатры краіны. Магутная белая калона класічнага фасада Вялікага тэатра вызначаюць усе аблічча гэтай плошчы.

Вялікі тэатр — лепшы оперны тэатр свету. У сценах гэтага тэатра гучыць магутная музыка Глінкі і Барадзіна, Мусаргскага і Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава і Глазунова — выдатных рускіх кампазітараў.

Направа ад Вялікага тэатра сталіцыціпы будынак драматычнага Малага тэатра. У гэтым тэатры Шчэпкіным былі закладзены асновы рускага рэалістычнага тэатральнага мастацтва. На сцэне гэтага тэатра як раней, так і цяпер выступаюць вядомыя акторы.

У цэнтры Масквы знаходзіцца Маскоўскі мастацкі тэатр, заснавальнікам якога былі Станіслаўскі і Нёмроўч-Данчанка. У гэтым тэатры не раз пачэснымі гледачамі былі Чэхаў і Горкі, чые п'есы вылучалі Мастацкі тэатр на першае месца сярод драматычных тэатраў краіны.

На плошчах і вуліцах Масквы ўзвышаюцца манументальныя помнікі вялікіх рускіх людзей. Многія з вуліц Масквы носіць імяны паэтаў і пісьменнікаў, кампазітараў і мастакоў.

Вось мы ідем па вуліцы Горкага — самай прыгожай вуліцы сталіцы — і міжвольна ў сьвядомасці ўспывае вобраз роднапачальніка савецкай літаратуры, буравесніка пролетарскай рэвалюцыі — А. М. Горкага.

І ва ўнісон пачуццям, якія нарадзіліся ад прыгожасці і гармоніі гэтай вуліцы, гукаць цудоўныя горкаўскія словы: «Выдатная пасада — быць на зямлі чалавекам».

Яшчэ лепш — быць на зямлі савецкім чалавекам.

Няма нічога ў свеце больш узыманнага за тое пачуццё, якое нараджаецца ад сьвядомасці, што ты — прадстаўнік савецкага народа, будаўніка камунізма.

Гэтае пачуццё становіцца больш глыбокім і ўрачыстым, калі позірк нашы накіроўваюцца да Масквы. Зусім нядаўна мы, савецкія людзі, як ніколі раней адчувалі сваю блізкасць, сваё кроўнае радство з Масквой.

Гэта было ў трывяжныя дні лістапада 1941 года. На подступах да Масквы разгарнулася гіганцкае змаганне нашых войск супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Ціглеравыя зграі хацелі паставіць Маскву на калені, але Масква, магутная наша Масква згуртавала ўсіх сыноў савецкага народа ў адзіную магутную сілу, і разбіўшы варожыя подчышчы, умацавала сябе як горад-герой, для якога не страшны набегі іншаземных захопнікаў.

Савецкі народ выратаваў сусветную культуру і павылізаў ад фашысцкага варварства. І ў гэтым невяржальнае заслуга Масквы, як сталіцы нашай дзяржавы, як горада, у якім сталінскі гений асвятляў вялікі перамогі Савецкай Арміі.

Скончылася вайна. І яшчэ больш у Маскве закіпела культурнае жыццё, якое не спынялася і ў часе Айчынай вайны.

Для савецкай літаратуры і мастацтва роля Масквы неадзіна.

Усе лепшыя правы савецкай культуры ідуць ад Масквы, ёю натхняюцца. Лепшыя пісьменнікі, паэты, кампазітары нашай краіны жывуць і працуюць у Маскве. Іх творчасць садзейнічае росту савецкай літаратуры і мастацтва і рухае далей культуру нашай Радзімы.

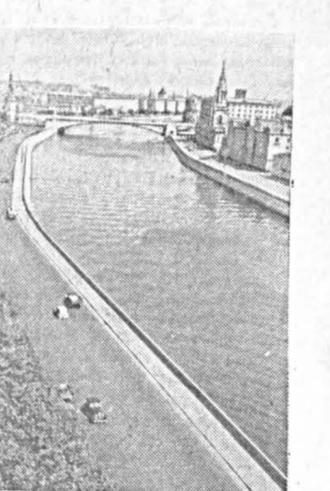
Восемсот год непахісна і горда сталіца наша Масква ў цэнтры зямлі рускай, і рубіняны зоры не Крэмыя сьвечыць свету промяні новага жыцця, жыцця адноўленага і цудоўнага.

Да Масквы, да гэтага скарбу культуры і прагрэсу, накіраваны цяпер погляды ўсёго перадавага чалавецтва.

Масква сталіца ў авангардзе барацьбы за мір і дэмакратыю, за суверэнныя правы ўсіх народаў. Слаўны шлях пройдзены нашай Масквой.

Але наперадзе яе чакаюць яшчэ больш гераічныя справы.

Жыві, наша родная сталіца, на шчасце і радасць савецкага народа і працоўных усёго свету!

Москва, Крэмеўская набярэжная. Фота В. Каўрыгіна (Фотэхроніка ТАСС).

Літаратурныя зборнікі аб Маскве

Да 800-годдзя Масквы Дэзвудат выпускае кнігі, прысвечаныя юбілею сталіцы. Сярод іх — зборнік вершаў аб В. І. Леніне і І. В. Сталіне, зборнік «Пісьменнікі аб Маскве», кнігі А. Барто «Я жыву ў Маскве», Н. Качалоўскай «Наша старажытная сталіца» і інш.

На Украіне выходзіць зборнік-альманах, у якім будуць змешчаны творы украінскіх пісьменнікаў, а таксама народныя песні і сказы аб Маскве.

У Грузіі выдаецца зборнік вершаў, напісана і апавяданняў аб Маскве, напісаных грузінскімі пісьменнікамі, пачынаючы з XVI стагоддзя і да нашых дзён.

Над складаннем зборніка першаў пра сталіцу нашай Радзімы працуе і група узбекскіх паэтаў. У зборніку будуць надрукаваны творы Гафура Гуляма, Махсуда Шэйх-Задэ, Міртаміра і іншых. У супрацоўніцтве з паэтамі узбекскія кампазітары пішуць новыя песні аб Маскве.

800-годдзю Масквы прысвечана адзін з нумараў башкірскага літаратурна-мастацкага часопіса «Кастрычнік».

«Масква ў народнай творчасці»

«Масква ў народнай творчасці» — так называецца вялікі зборнік фальклорных матэрыялаў, падрыхтаваны да друку ўсеагульным Домам народнай творчасці імя Н. Крупекай. У зборнік уваходзіць звыш 100 твораў. Ён дзеліцца на дзве часткі. Першая — ілюстраваныя гісторыі Масквы са старажытных часоў, другая — Маскву сацыялістычную.

У першую частку ўваходзяць урыўкі са старажытных летапісаў, народныя песні, легенды, паданні. Значная частка матэрыялаў паказвае народную творчасць часоў Айчынай вайны 1812 года.

Савецкай Маскве прысвечана звыш двух трыціх матэрыялаў зборніка. Большасць з іх — друкаваныя ўпершыню.

Другая частка зборніка пачынаецца беларускімі песьнямі аб Леніне і Сталіне.

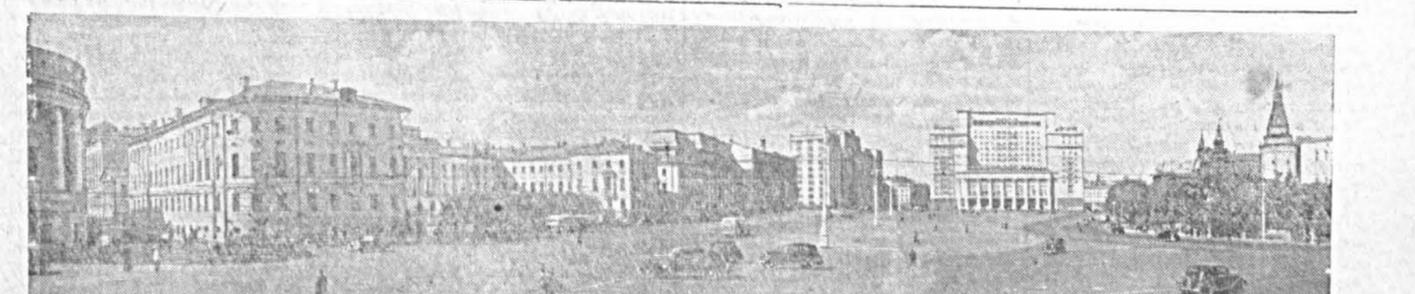
Сярод шматлікіх матэрыялаў аб Вялікай Айчынай вайне прадстаўлены творы казачніц Сухавархвай — «Залатая вярба», Волкавай — «Крылы Сокала», песні казахскага акына Кенена Азербэева — «Акын у Маскве».

Упершыню будзе надрукаваны фальклор маскоўскіх рабочых перыяду Айчынай вайны.

Зборнік заканчваецца выдаўна складанымі песьнямі М. Галуковай «Чыя Масква ў вяхах праславілася» і «Песняй Маскве велічальнай». Зборнік выйде пад рэдакцыяй А. Мар'явай.

На юбілейныя дні ў Маскву

Для ўдзелу ў юбілейным канцэрце ў Маскву выехалі лаўрат Сталінскай прэміі, народная артыстка СССР Л. Александрэўна, народная артыстка БССР М. Дзвінсаў і П. Малчанав. У праграме іх выступленняў — дует аб Маскве — Я. Цікоцкага, вершы Яні Купала аб Маскве.

Москва, Манежная плошча. Фота Н. Граноўскага (Фотэхроніка ТАСС).

Нацэртныя брыгады ў абласцях

У Віцебскую, Брэсцкую, Гомельскую і іншыя вобласці выехалі спецыяльныя праграмацкія брыгады са спецыяльнай праграмай, прысвечанай 800-годдзю савецкай сталіцы.

(БЕЛТА).

Р. ШКРАБЭ

„Ад Масквы зара займаецца“

(Беларускі фальклор пра сталіцу)

У вуснай творчасці ўвасоблены самыя шчырыя пачуцці народа, яго розум і воля, яго спадзяванні і надзеі. Народныя песні і казачкі адлюстравалі ў песнях, казках і быліках усе важнейшыя этапы ў жыцці савецкай краіны, пачынаючы ад гадоў грамадзянскай вайны і да нашых дзён.

Як дажнем сваё жыццё, Буйнае, калгаснае, Мы напішам пісміццо Пра жыццёўка яснае.

Ты ліці, ліці ў Крэмль, Наша пісміццо, Раскажы ты Сталіну Пра яснае жыццё.

Заваява савецкай краіны, яе поспехі і адабыткі, яе пачыненні ў фальклоры звязваюцца з імем сталіцы, дзе жыў і працаваў вялікі Ленін, дзе жыў і працуе мудры Сталін.

Пабываць у Маскве, пагутарыць са Сталіным — найбольшае шчасце і ўзнагарода для людзей працы. У песні «Праважлівыя мы Аксінню ў Маскву-горад», якая запісана ў калгасе «Комуняр», Буда-Кашалёўскага раёна ў 1937 годзе, падрабязна расказваецца, як калгаснікі выпраўляюць у Маскву знатную калгасніцу, якая даючы ёй наказ расказаць Сталіну пра сваё заможнае жыццё і перадаць яму прывітанне.

Купаю Леніна партрэт, Рамачка пабедна, У Маскве стаіць магіла Дарагога Леніна — гаворыцца ў прыпеўцы, запісанай у 1935 годзе ў калгасе імя Красіна, Лагойскага раёна.

Праважлівы мы Аксінню У Маскву-горад, Ды к Сталіну вялікаму У госці.

На сваіх сходах і мітынгх у дні найвялікшых урачыстасцей з першымі словамі ўдзячнасці працоўныя звяртаюцца да свайго правадара. Гэтая з'яднанасць асабліва часта падкрэслівалася ў песнях і прыпеўках. У разумні песні, якія гавораць аб імя ўсяго народа, Масква — гэта горад, у які сыходзіцца дарогі з усіх канцоў краіны, да якога зусім недалёка ад любога кутка нашай безмежнай зямлі.

Гэтая песня ў 1937 годзе ў перакладзе на рускую мову друкавалася ў газеце «Праўда».

Наша рэчка неглыбока — Можна камушак дастаць, Наш Сталін недалёка, Можна пісміццо паслаць.

У гады Вялікай Айчыннай вайны да Масквы былі накіраваны погляды ўсяго чалавечтва. Яна была надзеяй на блізкае разгром фашызму. Імем Масквы і Сталіна савецкія людзі прысягалі на вернасць Радзіме. «Мы пераможам, З намі Масква і Сталін» — гэтыя словы вымаўлялі ваіны на ўсіх фронтах, укладваючы ў іх упэўненасць у нашай перамозе.

З імем правадара і Масквы на вуснах памерла Зоя Касмадзіянская. З гэтымі словамі стаялі на смерць 28 панфілаўцаў, не даючы магчымаці воражым танкам прарвацца да сэрца краіны.

У часы найвяжэйшых выпрабаванняў савецкія людзі ў думках пра Маскву чэрпалі сілы для самаахвярнага барацьбы. У песнях увасоблены шчырыя думы і надзеі савецкіх людзей, якія былі часова падораны ворагам. Маладая дзяўчына ў песні «Павей, павей, буйны ветрык, а-пад зялёнага гаю» з прачулімі словамі звяртаецца да сокала, каб ён паліцець у Маскву і прынес ад Сталіна весткі. Яна гаворыць:

Ты ліці, ліці, смелы сокол, у Маскву, Ды прынясі, смелы сокол, ад Сталіна весткі.

Паліцець смелы сокол да не бавіўся, За тры часы да цёмнай ночы зярнуўся, Да прынес ад Сталіна весткі, да што-б не журылася.

Скора шэсць гадзін настане, Трэба ў клуб і мне ісці. Там па радзі пачуць Доклад Сталіна з Масквы.

— Ды не журыся,— кажа ён,— вызваленне блізка.

Асабліва ярка замацавалася ў памяці народа выступленне правадара на VIII Надзвычайным з'ездзе Саветаў, на якім ён зрабіў даклад аб праекце новай Сталінскай Канстытуцыі. У шматлікіх песнях і прыпеўках з дакладнасцю леталі ўспамінаецца пра гэты векапомны дзень.

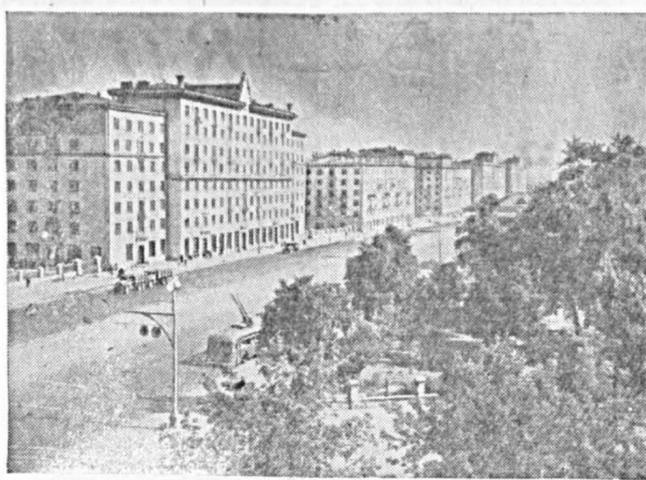
«Ад Масквы зара займаецца», — гаворыцца ў адной з народных песень ваенных год. У гэтыя словы ўкладзены вялікі сэнс пра значэнне слаўнай сталіцы для савецкіх людзей і для працоўных усяго свету.

Скора шэсць гадзін настане, Трэба ў клуб і мне ісці. Там па радзі пачуць Доклад Сталіна з Масквы.

«Ад Масквы зара займаецца», — гаворыцца ў адной з народных песень ваенных год. У гэтыя словы ўкладзены вялікі сэнс пра значэнне слаўнай сталіцы для савецкіх людзей і для працоўных усяго свету.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) у сваёй гістарычнай пастанове «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшэнню», ускрываючы асноўныя хібы ў рабоце тэатраў, паказвае і шляхі далейшага развіцця і ўдому савецкага тэатральнага мастацтва.

У выніку такой работы з тэатрам атрымалася цікавая, стройная п'еса «Сержант Дроб», якая мела ў той час (пастаўлена ў канцы 1935 года) вялікае грамадскае і палітычнае значэнне, атрымала поспех у гледача і была паказана ў шмат якіх гарадах Беларусі.

Масква. Вялікая Калужская—адна з самых лепшых вуліц горада. Паводле Сталінскага плана рэканструкцыі сталіцы яна забудавана прыгожымі новымі жылымі дамамі, інстытутамі Акадэміі навук СССР і другімі інстытутамі.

Фота Н. Граноўскага (Фотахроніка ТАСС).

Часопісы да юбілею сталіцы

Выходзіць з друку дзевяты нумар часопіса «Полымя», прысвечаны слаўнаму юбілею сталіцы нашай радзімы — Маскве. Часопіс адкрываецца падборкай вершаў беларускіх паэтаў «Родная Масква». Змешчаны вершы Міхася Машары «Масква», Эды Агняцэв «Ты снішчы мне, маскоўская зямля», Міхася Калачынскага «Дарога Мінск—Масква», Анатоля Вялігіна «Балада аб Маскве», Міхася Клімковіча «Я зноў на месцы тым...», а таксама пэзіма Алеся Зарыцкага «Дума пра сямейства і Радзіму».

У Праўленні Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР

1-га верасня адбылося паседжанне Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. Праўленне заслухала інфармацыю Пётруся Броўкі аб прабыванні дэлегацыі беларускіх пісьменнікаў у Ленінградзе.

— Гэтая пазедка, — адзначыў Пётрусь Броўка, — умацавала творчы сувязі беларускіх пісьменнікаў з пісьменнікамі Ленінграда.

Павел Кавалёў у сваім выступленні гаварыў аб палітычным значэнні творчай сувязі пісьменнікаў братніх народаў.

— Пісьменнікі, якія павялілі ў Ленінградзе, — адзначыў ён, — сабралі шмат матэрыялаў для запісання твораў аб годзе Леніна.

Паседжанне выставачнага камітэта

На чарговым паседжанні выставачнага камітэта былі разгледжаны і прыняты на аб'явіную выставку 1947 года работы 11 беларускіх мастакоў. Сярод прынятых работ карціны «Калгасная дарка», пейзажы «Пушча», «Саваік», «Вечар» — Я. Краўцоўскага, пейзажы «Пруды над Дняпром», «Перад наваліцай», «Глыбокае змярканне», «На рацэ Сож» — У. Кудравіча, карціна «Народнае гуляння ў парку імя Горкага», пейзажы «Над горадамі», «Маладая бароза», «На ўскраіне Мінска», «Мантаж мамы на трактарным заводзе».

Агляд мастацкай самадзейнасці

На працягу чэрвеня—жніўня месяцаў у Маладзечанскай вобласці прайшлі раённыя агляды мастацкай самадзейнасці. Найбольшы поспехі выявілі комсамольскі хор Іўеўскага раёна, танцавальны калектыў Ашмянскага раёна і струнны аркестр Крывіцкага раёна.

У пачатку верасня ў Маладзечна адбудзецца абласны агляд мастацкай самадзейнасці.

заву сабе сталым драматургам, вялікі аўтарскія рэмаркі якога з'яўляюцца, па сутнасці, цікавымі рэжысёрскімі трактоўкамі асобных кавалкаў п'есы ці сцэны.

Сп'ятакль «Пагібель воўка» быў паказаны на дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе і добра ацэнены мажоскай прэсай.

У пачатку 1937 г. на ініцыятыўе Трэцяга Дзяржаўнага беларускага тэатра невялікая п'еска для самадзейнасці ў 4-х акціях «Партызаны», К. Крапіва, была разгорнута ў вялікую п'есу для прафесійнальнага тэатра аб беларускім партызанскім руху часоў беларускай акупацыі. П'еса была дапрацавана і пастаноўлена ўжо на сцэне тэатра імя Янкі Купалы.

Сімфанічны канцэрт філармоніі БССР

31-га жніўня гэтага года адбылося адкрыццё сімфанічнага сезона ў Беларускай Дзяржаўнай філармоніі. Былі выкананы «5-ая сімфонія і арыя з опер «Мазеп» і «Юліянта» П. Чайкоўскага, «Тост Маскве» Я. Цікоцкага і танцавальны сюіта М. Аладава. Уся праграма была праслухана аўдыторыяй з вялікай увагай і цікавасцю.

Выканаўцы — народныя артысты БССР М. Дзянісаў і сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам галоўнага дырыжора Беларускай Дзяржаўнай філармоніі, заслужанага дзеяча мастацтва БССР М. Шнейдэрмана—добра выканалі ўсе нумары праграмы. Канцэрт пакінуў вялікае задавальненне ў слухачоў і, калі ўлічыць, што Беларускай Дзяржаўнай філармоніі надзвычай рэдка наладжвае сімфанічныя канцэрты, адкрыццё сезона філармоніі з'явілася радаснай падзеяй у музычным жыцці Мінска.

Аднак неабходна адзначыць, што ў нас яшчэ не зрабілася традыцыяй, каб новы сезон адкрываўся новымі арыгінальнымі сімфанічнымі творами беларускіх кампазітараў. А такія творы ў нас ужо ёсць і было-б жададна іх пачуць.

Вядомы твор рускай музычнай класікі—5-ая сімфонія П. Чайкоўскага была выканана ў першым адзяленні. Дырыжор і аркестр уклалі ў выкананне сімфоніі вялікую любоў і разуменне стыхійнага твора.

У другім адзяленні М. Дзянісаў выканаў з вялікім пачуццём і артыстычнасцю дзве арыя з опер П. Чайкоўскага «Мазеп» і «Юліянта». Ім таксама былі выкананы новы твор беларускага кампазітара Я. Цікоцкага «Тост Маскве». Гэта цікавы твор, напісаны кампазітарам на вершы савецкага паэта А. Жарова, што прысвечаны 800-годдзю Масквы.

На семінары ўдзельны рэдактар сцэнарнай студыі Міністэрства кінематаграфіі СССР В. Кацінаў прачытаў лекцыю на тэму: «Патрыятычная тэма і барацьба з нізкапаклонствам перад буржуазнай рэакцыйнай культурай у кіно».

Семінар па пытаннях нінодраматургіі

3 26 па 29 жніўня праходзіў семінар па пытаннях кінодраматургіі, арганізаваны Міністэрствам кінематаграфіі БССР для беларускіх пісьменнікаў і работнікаў кіностудыі «Беларусьфільм».

На семінары ўдзельны рэдактар сцэнарнай студыі Міністэрства кінематаграфіі СССР В. Кацінаў прачытаў лекцыю на тэму: «Патрыятычная тэма і барацьба з нізкапаклонствам перад буржуазнай рэакцыйнай культурай у кіно».

„ПОЛЫМЯ“ № 8

Вяшчай з друку жывёльнага нумар літаратурна-мастацкага часопіса «Полымя». У нумары змешчаны працяг рамана Алеся Стахоўска «Пад мірным небам», пачатак новай пэзімы Антона Вялігіна «Суседзі», вершы Анатоля Вялігіна «Дождж» і «Партызанская гармата», Петра Прыходзькі «Прыезд Горкага» і апавяданне Міколы Лупскава «Сцяпан Іванавіч».

Акрамя таго змешчана пяць апавяданняў дзяцей з кнігі «Беларускія дзеці ў гады Айчыннай вайны». У раздзеле публіцыстыкі — артыкул М. Вішнеўскага і

Брыгада артыстаў у складзе засл. арт. БССР В. Лапіна, артыстаў С. Навіцкага, Л. Шмелькіна, Е. Байрашэўскага, А. Жэмера, Д. Ізбіцкага, Г. Ермаловіча, Л. Асноўскага і Л. Пазароўскага наведвала раённыя Магілёўскай вобласці і за тры тыдні дала калгаснікам звыш 30 шэфскіх канцэртаў.

Аартысты на ўборцы

Брыгада артыстаў у складзе засл. арт. БССР В. Лапіна, артыстаў С. Навіцкага, Л. Шмелькіна, Е. Байрашэўскага, А. Жэмера, Д. Ізбіцкага, Г. Ермаловіча, Л. Асноўскага і Л. Пазароўскага наведвала раённыя Магілёўскай вобласці і за тры тыдні дала калгаснікам звыш 30 шэфскіх канцэртаў.

напружаннем сочыць за паядынкам паміж Заслонавым і Нейгаузам.

Памеры артыкула не дазваляюць больш дэталёва расказаць аб рабоце з аўтарам па кожнай карціне.

Спынаюся яшчэ толькі на моманце, які доўгі час быў спрэчным. У другой карціне, калі Заслонаў прыходзіць да Хірта, была сцэна з арыштаваным рабочым Даршам, які выхпіў аўтарам у канвойнага і кінуўся на Хірта з намерам забіць яго. Заслонаў выратаваў жыццё Хірта, абязброіўшы рабочага. Хірт загадаў расстраляць рабочага, а Заслонава прымае на работу. Сцэна тэатральна эфектная і дае аўтару пераказаную матывіроўку прыняцця немцамі Заслонава на службу.

Але гэты факт ад самага пачатку п'есы кідаў цёмную пляму на вобраз Заслонава, з чым я нік не мог пагадзіцца, ды да таго-ж далучалася яшчэ збойства Заслонава паміж Заслонавым і Нейгаузам.